

RAN-2154

S.Y.B.A. External Examination

March / April - 2019

Sanskrit Paper - III Principal

ललित साहित्य, स्तोत्रसाहित्य, व्याकरणम् एवं अर्थावबोध

(१) अभिज्ञानशाकुन्तलम् – कालिदासः (२) गङ्गालहरी – जगन्नाथः

(३) व्याकरणम् तथा अर्थावबोध

[Total Marks: 100

સૂચના : / Instructions

નીચે દર્શાવેલ નિશાનીવાળી વિગતો ઉત્તરવહી પર અવશ્ય લખવી.

Fill up strictly the details of signs on your answer book

Name of the Examination:

S.Y.B.A. External

Name of the Subject :

Sanskrit Paper - III Principal

Subject Code No.:

2 1 5 4

Seat No.:

--	--	--	--	--	--

Student's Signature

પ્ર. ૧. અ) ટૂંકમાં જવાબ આપો. (કોઈ પણ પાંચ)

૧૦

Q. 1. a) Write answer in short. (Any five)

10

૧) 'અભિજ્ઞાનશાકુન્તલમ્' ની આધાર સામગ્રી ક્યાંથી લેવામાં આવી છે?

1) From where the plot of 'અભિજ્ઞાનશાકુન્તલમ્' has been taken?

૨) શકુન્તલાને કોણ શાપ આપે છે? શા માટે?

2) Who curses Shakuntala? Why?

૩) શકુન્તલાની વીંટી ક્યાં અને કેવી રીતે પડી ગઈ હતી?

3) Where did shakuntla's ring drop? How?

૪) 'પુત્રપિન્ડપાલનવ્રત' નો અર્થ સમજાવી આ વ્રત કોણ કરે છે?

4) Give the meaning of 'પુત્રપિન્ડપાલનવ્રત'. Who does this 'પુત્રપિન્ડપાલનવ્રત'?

૫) હંસપદિકાનું ગાન સાંભળીને રાજા વિદુષક સાથે ક્યો સંદેશો પાઠવે છે?

5) What message did the King send with વિદુષક after hearing the song of હંસપદિકા?

RAN-2154]

[1]

[P.T.O.]

- ૬) ‘ગંગાલહરી’ માં આવતા બે પૌરાણિક સંદર્ભો જણાવો.
- 6) Give the two mythological references from Gangalahari.
- ૭) જગન્નાથની દષ્ટિએ શ્રેષ્ઠ ઔષધિ કઈ છે?
- 7) According to Jagannath which medicine is best?

બ) નીચે આપેલા ગદ્યખંડમાંથી પૂછવામાં આવેલા પ્રશ્નોના સંસ્કૃતમાં જવાબ લખો. ૧૦
 (કોઈપણ એક)

b) Read the following passage and answer in sanskrit the questions following it. (Any one) 10

૧) અથૈકદા વિશ્વામિત્રો નામ મુનિરયોધ્યામાગતઃ। દશરથ આસનાદુદતિષ્ઠદર્શ્યેણ ચ મુનિમપૂજયત્। મુનિરાહ - ‘વનેડધુના રાક્ષસેભ્યો મહાન્ ત્રાસો વિદ્યતે। મારીચઃ સુબાહુધ્ર નામ રાક્ષસૌ મમોહજસ્યાન્તિકં ભૂયો ભય આગચ્છતો મમ યજ્ઞસ્ય ક્રિયાસુ ચ વિઘ્નમુત્પાદયતઃ તસ્માદ્ રાક્ષસાનાં વિનાશાય રામં મયા સહ પ્રેષયિતું ત્વમર્હસિ’ ઇતિ। રાજા પ્રાહ - ‘રામસ્તુ બાલ એવ। ભયંકરાણાં રાક્ષસાનાં વિનાશઃ કથં તેન શક્યઃ’। દશરથસ્ય કુલગુરુર્વસિષ્ઠ આહ - ‘ભો રાજન્, રામસ્ય કિંમયં યત્ર વિશ્વામિત્રઃ’।

- ૧) અયોધ્યાયાં કઃ આગતઃ?
- ૨) દશરથઃ વિશ્વામિત્રં કથમ્ અપૂજયત્?
- ૩) દશરથ પ્રત્યુત્તરે કિમ્ અવદત્?
- ૪) વસિષ્ઠઃ કિમ્ ઉક્તવાન્?
- ૫) દશરથઃ મુનિં કથમ્ અપૂજયત્?

૨) ઉત્તાનપાદસ્ય નામ નૃપતેદ્વે ભાર્યે અભવતામ્। સુરુચેઃ સૂનુરુત્તમઃ સુનીત્યાશ્ચ ધ્રુવઃ। રાજા સુરુચ્યામેવાતીવ સ્નિહ્યતિ। તસ્યા વચનમેવ તસ્યા પ્રમાણમ્। સુનીતિરાત્મનાન્તરદહ્યત કિન્તુ ભર્તરિ ભક્ત્યો ન કિઞ્ચિદબ્રવીત્। અથૈકસ્મિન્ દિને ઉત્તમો જનકસ્યોત્સઙ્ગો નિષણ્ણ આસીત્। ધ્રુવેડપિ તત્ર યદૃચ્છયાડડયાત્ પિતુરડ્કમારોદું ચાયતત। સુરુચિરતત્ર સહસૈવાગત્ય કઠોરાણિ વચાંસ્યભાષત ધ્રુવં સ્વપિતુરડ્કાદપાકર્ષત્। ધ્રુવો રુદન્નેવ જનનીં સુનીતિં ગતસ્તસ્યા વચનેનાશ્વાસિતઃ પરં તદૈવ તન્માનસે વિરક્તિરજાયત્।

- ૧) ઉત્તાનપાદસ્ય કતિ ભાર્યાઃ અભવત્?
- ૨) સુરુચેઃ પુત્ર કઃ? સુનીત્યાઃ કઃ પુત્ર?
- ૩) ઉત્તમઃ કુત્ર નિષણ્ણ આસીત્?
- ૪) ધ્રુવં કા સ્વપિતુર ‘’ત્ અપાતયત?
- ૫) કા કઠોરાણિ વચનાનિ અભાષત?

પ્ર. ૨. અ) કોઈપણ બે નો અનુવાદ કરો.

 $\mathfrak{U}$

Q. 2. a) Translate any two.

6

- १) ग्रीवाभङ्गाभिरामं मुहुरुनुपतति स्यन्दने बद्धदृष्टिः
पश्चार्धेन प्रविष्टः शरपतनभयाद्भूयसा पूर्वकायम्।
दर्भैरर्धावलीढैः श्रमविवृतमुखभ्रंशिभिः कीर्णवर्त्मा
पश्योदग्रप्लुतत्वाद्वियति बहुतरं स्तोकमुर्व्यां प्रयाति॥
- २) क्षामक्षामकपोलमाननमुरः काठिन्यमुक्तस्तनं
मध्यः क्लान्ततरः प्रकामविनतावंसौ छविः पाण्डुरा।
शोच्या च प्रियदर्शना च मदनक्लिष्टेयमालक्ष्यते
पत्राणामिव शोषणेन मरुता स्पृष्टा लता माधवी॥
- ३) शुश्रूषस्व गुरुन्कुरु प्रियसखीवृत्तिं सपत्नीजने
भर्तुर्विप्रकृतापि रोषणतया मा स्म प्रतीयं गमः।
भूयिष्ठं भव दक्षिणा परिजने भाग्येष्वनुत्सेकिनी
यान्त्येवं गृहिणीपदं युवतयो वामाः कुलस्याधयः॥
- ४) स्वसुखनिरभिलाषः खिद्यसे लोकहेतोः
प्रतिदिनमथवा ते वृत्तिरेवंविधैव।
अनुभवति हि मूर्ध्ना पादपस्तीव्रमुष्णं
शमयति परितापं छायाया संश्रितानाम्॥

બ) કોઈ પણ બે નો અનુવાદ કરો.

3

b) Translate any two.

6

- १) उदञ्चन्मार्तण्डस्फुटकपट हेरम्बजननी
कटाक्षप्याक्षेपक्षणजनितसंक्षोभनिवहाः।
भवन्तु त्वङ्गन्तो हरिशिरसि गंगातनुभव-
स्तरङ्गाः प्रोत्तुंगा दुरितभयभङ्गाय भवताम्।
- २) महादानैर्ध्यानैर्बहुविधवितानैरपि च यत्
न लभ्यं घोराभिः सुविमलतपोराशिभिरपि।
अचिन्त्यं तद्विष्णोः पदमखिलसाधारणतया
ददाना कोनासि त्वमिह तुलनीया कथय नः॥
- ३) अलभ्यं सौरभ्यं हरति सततं यः सुमनसां
क्षणादेव प्राणानपि विरहशस्त्रक्षतमृताम्।
त्वदीयानां लीलाचलितलहरीणां व्यतिकरात्।
पुनीते सोऽपि द्रागहह पवमानस्त्रिभुवनम्॥

૪) શરચ્ચન્દ્રશ્વેતાં શશિશકલશ્વેતાલમુકુટાં
કરૈઃ કુમ્ભામ્ભોજે વરભયનિરાસૌ ચ દધતીમ્।
સુધાધારાકારાભરણવસનાં શુભ્રમકર-
સ્થિતાં ત્વાંયેધ્યાયન્ત્યુદયતિ ન તેષાં પરિભવઃ।।

ક) નીચેનામાંથી કોઈપણ બે પૂર્વાપર સંદર્ભ આપી સમજાવો. ૮
c) Explain any Two with reference to the context from following. 8

- ૧) મૃગાનુસારિણં સાક્ષાત્પશ્યામીવ પિનાકિનમ્।
- ૨) સા ખલુ ભગવતઃ કણ્વસ્ય કુલપતેરુચ્છવસિતમ્।
- ૩) મમ પ્રાણપ્રાન્તે વદનકમલાન્તર્વિલસતુ।

પ્ર. ૩. 'અભિજ્ઞાનશાકુન્તલમ્' ની મૂળ કથાવસ્તુ દર્શાવી કાલિદાસે તેમાં કરેલા ફેરફારોની ચર્ચા કરો. ૨૦
Q. 3. Discuss the changes done by Kalidas reviewing original plat of 'અભિજ્ઞાનશાકુન્તલમ્'. 20

અથવા / OR

'તત્રાપિ ચતુર્થોઢ' - આ વિધાનની 'અભિજ્ઞાન શાકુન્તલ'ના આધારે સમીક્ષા કરો. ૨૦
Review the statement 'તત્રાપિ ચતુર્થોઢ' 20

પ્ર. ૪. સ્તોત્ર કાવ્યના લક્ષણો આપી 'ગંગાલહરી'નું સ્તોત્ર કાવ્ય તરીકે મૂલ્યાંકન કરો. ૨૦
Q. 4. Give characteristics of Alleluia Verse and evaluate 'Gangalahari' as a Alleluia verse. 20

અથવા / OR

જગન્નાથની ગર્વોક્તિની વિસ્તૃત ચર્ચા કરો. ૨૦
Discuss in detail the self-esteem of જગન્નાથ. 20

પ્ર. ૫. વિવેચનાત્મક નોંધ લખધે. (ગમે તે બે) ૨૦
Q. 5. Write Critical notes. (Any two) 20

- ૧) ભ્રમરપ્રસંગનું મહત્વ
1) The importance of 'ભ્રમરપ્રસંગ'.
- ૨) અભિજ્ઞાનશાકુન્તલમાં આવતું પ્રકૃતિ વર્ણન
2) Description of Nature in the Drama 'અભિજ્ઞાતશાકુન્તલમ્'?
- ૩) જગન્નાથની કૃતિઓ
3) Works of Jagannath.
- ૪) જગન્નાથે વર્ણવેલા ગંગાના વિવિધ સ્વરૂપો.
4) Different forms of the river Ganga, described by Jagganath.